

КРАШЕ

НЕ

ЧИТАЙ

ЧИТАЙ

НЕ

КЪМТЕ

Катя Орловська

ЗМІСТ

Частина 1. ДІМ	7
Частина 2. БЛОКНОТ	43
Частина 3. ПЕРСТЕНЬ	87
Частина 4. Б'ЮТІ	125
Частина 5. СТАРА У ДЗЕРКАЛІ	157
Частина 6. ЧЕРВОНИЙ	183
Частина 7. БИТВА	229
Епілог	313

ДІМ

1

Мама сиділа на кухні і дивилась на руки. Поклала їх перед собою на столі і не зводила очей. Було майже тихо, якщо не враховувати віддаленого шуму води: тато мився у душі. Ганнуся сиділа на килимі у куртці. Мама казала, що тут не топили всю зиму, тож, щоб будинок нагрівся, доведеться трохи зачекати. А поки лишалося сидіти і дрібно тремтіти чи то від холоду, чи від чогось іншого. Перед Ганнусею стояв великий червоний автомобіль. Величезні шиповані колеса могли проїхати будь-де. Їй дуже подобалась ця машина, та зараз дівчинка вагалася: чи хочеться їй сісти й проїхати цією кімнатою? Мабуть, таки хочеться.

Спершу вона обїхала запилений килим із вицвілим візерунком. Але куди далі? До сусіднього приміщення? Чи, може, поїздити тут: стінами, великою дерев'яною шафою, круглим столом? А ось там ще одні двері — цікаво, що за ними? Вона знову поглянула на маму. Та була незворушна, просто сиділа собі й дивилась на руки вологими очима. Навіть без телефону. Її губи, стиснуті у тонку лінію, майже зникли.

Дві великі сльозини викотились з Ганнусиних очей і поповзли вниз щоками. Велика темна хвиля почала здійматись десь внизу живота, затопила все

під ребрами аж до грудей. Дівчина голосно заплакала. Мама схопилася з-за столу. За мить уже взяла її на руки і притиснула до себе.

— Маленька, ти чого?

Мама гладила її рукою по спині, від чого темна хвиля поволі спадала. Стало майже тепло, але Ганнуса все ще дрібно тремтіла. Вони разом всілись на килим, і мама почала гойдати її туди-сюди.

— Все добре, хороша. Все буде добре. Поглянь лише, в якому ми цікавому будинку. Певно, для твоєї машини тут купа непізнаних доріг.

Тільки-но вони виїхали з дому, мама звідкись дістала машину і простягла Ганнусі. Це була її улюблена іграшка, а тепер ще й єдина.

— Мам.

— Що, доця?

— Ми більше не зможемо повернутися додому?

— Не знаю. Хоча ні, знаю. Повернемося. Просто дім буде іншим.

— Вогонь був такий великий.

— Так, великий вогонь. Але ти ж пам'ятаєш головне, правда? Ми всі разом. Ми здорові. І ми чудова родина. Тож повір, ми впораємось із цим.

Ганнусі стало трішки тепліше, вона вже майже не тремтіла. Якщо мама каже впораємось, так і буде. Але їхній будинок...

Двері в кухню прочинилися. Зайшов тато. На плечах — рушник, по якому розкинулось довге мокре волосся. Між бровами залягли дві глибокі зморшки.

— Вода вже гаряча, Оленко.

— Я помиюсь, коли стане тепліше в хаті.

— Кирило лишив для нас хліб, сир і яйця, — сказав тато і виглянув у вікно. — Вже майже світає, а я хочу їсти. Ганнуса, будеш сендвіч?

- Буду.
- Оленко?
- Я хочу чаю. Тобі краще, маленька?
- Угу. Буду їздити машиною.
- Супер. Піду допоможу татові.

Так, у Ганнусі тут повно роботи. Вдома вона вже обїздила майже кожен куток. Тому так любила море, гори, а ще ходити у гості. Там був новий простір, нові дороги, нові кімнати. Ганнуса страшенно любила все нове, але цього разу щось було не так. Коли їдеш у подорож, потім повертаєшся додому. А їм тепер нема куди повертатись.

Вона проїхала по килиму ще одне коло і зупинилась біля старого потертого крісла. Під ним серед пухнастих клубків пилу лежало щось схоже на книжку. Ганнуса засунула руку під крісло і спробувала дотягтися. Та щойно торкнулась тієї речі пучками пальців, як важка втома розповзлася по всьому тілу. Тягуча сонливість огорнула її так раптово й неминуче, що очі заплющилися, і її віднесло далеко-далеко. У дивні червоні сні.

2

Олена обожнювала кухні. Не готувати там, ні, просто сидіти. На кухні вона передивилась тонну фільмів, ютуб-каналів, прослухала купу лекцій і подкастів, прочитала сотні книжок. Від самого дитинства це було її улюблене місце в домі. Вона страшенно любила зачинятися там, коли всі вже лягли спати. Жінка заварювала чай і пірнала в якийсь з інформаційних потоків, аж поки очі не починали злипатися. Відтоді, як вона відкрила для себе світ сері-

алів і купила підписку на нетфлікс, сиділа на кухні вночі ще довше. Так, щось вони дивились з Тарасом у вітальні, на широкому екрані. Та найкращий час наставав, коли вся квартира, крім кухні, занурювалася в темряву і тишу. Щоб нікого поряд, лише вона та історії. Дитиною вона найбільше просиджувала саме на кухні: балакала з мамою, допомагала їй пекти та місити, вчила уроки, видивлялася у вікні людей надворі.

Кухня здавалася їй найзатишнішим місцем у будь-якому домі. Коли приходила до когось у гості, найперше її цікавила кухня. Спочатку принохувалася. Тоді визирала у вікно. Потім знаходила собі місце, вмощувалась і починала розглядати деталі. На кухнях у людей завжди безліч речей, не лише їжа та посуд. Ікони, фотографії, аптечки, радіо, дитячі аплікації, магніти на холодильниках, календарі. Що старішою була кухня, то більше в ній було речей. Кухня з плафонами, повними мух. Із затертими скатертинами. Кухня, де повсюди крихти. Чиста і свіжа кухня. Липка. Темна чи сповнена сонця. Зі старим деренчливим холодильником, чи з новороченою кавомашиною, чи з телевізором десь під стелею.

Особливою була кухня в селі, куди вона їздила з мамою на свята. То було приміщення в окремому будиночку поряд з домом, і називалось воно літньою кухнею. Геть інший запах і загалом відчуття, та й їжа, яку баба готувала їм, дуже відрізнялася. Там були старі домоткані ліжники на лавах, телефон з колесом-циферблатом, а вікна виходили на курник. Кухня була тепла і живильна. Малу Олену те місце притягувало, як гаряче магічне світло. Дівчинці навіть здавалося, наче вона в церкві на службі.

У студентські роки кухні набули іншого значення. Зараз їй було трошки за тридцять, і вона вже назбирала купу спогадів, зворушливих та важливих моментів життя, що відбулися на київських кухнях. Саме на кухні вона мала перший секс, з аспірантом з їхньої кафедри. Секс був так собі, але їй сподобалося лежати, притиснувшись гарячим тілом до кухонного столу, і дивитися у відчинене вікно, за яким пахкотіла тепла літня ніч.

Багато років вона ревно запам'ятовувала деталі кухонь, в яких бувала. В містечках, в селах, у столиці, в дбайливих господарів та в розслаблених студентів, орендованих, приватних, повних запахів, майже стерильних, з вікнами на двори, на паркінги, на городи, на інші будинки. Багато років перед сном вона уявляла собі власну кухню. Краєвид з вікна, шафки, стіл, начиння. Все це візуалізувала й продумувала до найменших деталей. Тож коли нарешті цей момент настав – вони купили будинок з кухнею, – Олена вклала в неї всі свої мрії, творчість, знання та уявлення про те, яким має бути її власний простір. Вона довго обмацувала кожен матеріал, вивіряла форму, колір і запах. Ходила крафтовими крамницями, спілкувалась з ремісниками. Всі обрані й куплені речі перебували у тонкій гармонії, об'єднані її світобаченням та розумінням краси. Вона витратила на роботу над кухнею більш як рік. І чималі гроші, між іншим. І ось, усьому кінець. Мама в дитинстві казала їй: «Прив'язуватися до речей означає страждати». Тепер вона сиділа на холодній чужій кухні і не сказати б, що страждала. Це було щось інше, якесь німе заперечення, темрява, порожнеча. Мабуть, страждання прийде пізніше.

То була холодна й простора кухня, з отих липких і водночас без запаху. Олена не відчувала до неї жодної симпатії. В голові бемкало: нічого немає, більше нічого немає. Ні гончарного колеса, ні посуду, ні фотографій, ні книжок. Немає ноутбука, одягу, маминих речей, які вона зберігала у коробці в гардеробі. Все, що вдалося винести з охопленого полум'ям будинку, — це телефон і куртки з черевиками. В останню секунду вона прихопила Ганнусин автомобіль. А Тарас відвоював у полум'я свій ноутбук. Ноутбук! Замість того, щоб взяти теку з документами і грішми, він взяв ноутбук! Зараз її чоловік мився у душі. Чому її це дратує? Бо здається таким буденним, таким нормальним. Чому йому вдається робити щось нормальне, коли вона може лише заціпеніло дивитися на свої пальці?

Якого чорта з ними відбувається? Якого біса? Отже, це так буває у житті — прокидаєшся однієї ночі в чорному диму? Поки з тобою цього не сталося, не віриш у можливість таких речей. В Олені часто з'являлися думки про ймовірні кепські події, та чи вірила вона по-справжньому, що з ними щось трапиться? Може, цими думками вона сама накликала на них лихо? Так сильно боялася біди, що та, звісно ж, прийшла. Безсила щось змінити, Олена сиділа на гидкій кухні і мріяла лягти на диван обличчям вниз і кілька тижнів не вставати.

Раптом звідкись іззовні ввірвався звук, від якого нерви враз ожили та натягнулися до межі. Олена скочила на ноги — її донька заливалася плачем. Підняла дитину, пригорнула до себе. Заговорила. Спершу власний голос звучав ніби здалеку, Олена не усвідомлювала, що саме каже.

— Але ти ж пам'ятаєш головне, правда? Ми всі разом. Ми здорові. І ми чудова родина. Тож повір, ми впораємось із цим.

Донька трохи принишкла. Олена наче виборсувалася, виривалася з-під товщі крижаної води. Все ще обіймаючи доньку, обвела поглядом кухню. І раптом в ній заговорила відчайдушна рішучість.

Ти мусиш опанувати себе. Не маєш права просто лежати чи сидіти втупившись у стіл. Ти мусиш отямитись. Ти жива. Ми живі. Всі живі. Якщо покажеш відчай, Ганнуса теж буде у відчаї. Тож залиш це на потім.

Але ж все згоріло!

Все, та не все. У тебе ще багато чого лишилось. І, звісно, тобі під силу як зберегти це, так і втратити.

Тарас увійшов на кухню. Хоч обличчя у нього було страшенно напружене, його прагнення робити базові буденні речі, мабуть, не таке й погане.

Саме так зараз і слід чинити.

3

Олена спала у куртці, міцно пригорнувши Ганнусю. Вони разом помістились на невеличкому розкладному диванчику, а Тарас зайняв матрац на підлозі. Він був без куртки, лише у в'язаній кофті, однак закутався у кілька ковдр. Дім прогрівався повільно. Прокинувшись зранку, Олена зрозуміла, що знімати куртку досі не хочеться. Приклала руку до батареї — крижана.

— Тарасе, — прошепотіла вона. — Тарасе!

— Ну.

— Батареї як лід.

Мовчання. Олена подумала, що він знову заснув, але тоді почула бурмотіння:

— Триндець... Довбаний котел...

Тарас виборсався з ковдр. Спускатися до підвалу не хотілося. Котел сказано пищав. На табло зверху вибило велике червоне ERROR. Він знайшов кнопку ON/OFF і двічі клацнув. Здається, спрацювало — на табло знову з'явився температурний показник. Тарас відчинив дверцята: від вчорашньої купи дров не залишилося ані жарини. Очевидно, котел слід було підживлювати вночі.

— І хто в ХХІ столітті опалює хату котлами, — пробурмотів він.

Кирило вчора попереджав його, що розпалювати вогонь з нуля — заняття не з легких. Краще підтримувати постійне горіння.

Ганнуса розплющила очі і якийсь час здивовано оглядала білу кімнату, залиту вранішнім сонцем.

— Як спалось, манюня? — спитала Олена.

— Добре.

— Не змерзла?

— Нє, мені навіть якось жарко.

— Це під ковдрою. Батареї все ще холодні. Але тато вже пішов розбиратися.

— Тато розпалює вогонь у підвалі?

— Так.

— Але ж може статися пожежа!

— Ні, вогонь горить у металевому котлі, а той вже розносить тепло трубами по всьому будинку. Це безпечно.

У променях сонця кімната видавалась не такою незатишною й ворожою, як уночі. Ще трохи нагріти, прибрати недопалки з підвіконня. Винести кудись

ці мерзенні штучні квіти в кутку. Все можна зробити стерпним, було б натхнення.

Олена підійшла до вікна. За вікном, скільки сягало око, були рівненькі рядочки фруктових дерев, схожих на груші. Гілки тих груш були спрямовані донизу, наче замість того, щоб прагнути неба, вони тягнулись до підземного сонця. Це будило дивне й неспокійне відчуття у шлунку, як бувало, коли Олена помічала скалічених безхатків у підземках. Очевидно, дерева навмисно підрізали так, щоб було легше збирати плоди.

— Поглянь, скільки їх.

Ганнуса підбігла і стала навшпиньки.

— Ого-о-о. Це цілий са-а-ад.

— Величезний. Гадаю, це груші.

— Груші? — підозріливо перепитала Ганнуса. — Якись вони дивні.

— Їх навмисно так підрізають. Лишають ті гілки, що ростуть донизу. А ті, що вгору, відтинають.

Хоч пояснення здавалося цілком логічним, груші від цього не стали менш зловісними.

— А нащо?

— Ну, щоб легше було збирати врожай. У цьому домі зазвичай живуть сезонні робітники, що працюють у саду.

— По цих деревах навіть не полазиш, — зітхнула Ганнуса.

— І слава богу. Не треба нікуди лазити.

— Але я добре лажу!

— Тут не варто цього робити.

— Чого?

— Бо небезпечно. Пішли на кухню, приготуємо сніданок.

Коли повернувся Тарас, Олена вже смажила яйця.

— Котел вибив помилку, і вогонь згас. Довелось перезапустити і наново розпалювати. Це не так просто, скажу я тобі. Але тепер ясно, чого така холодрига.

— Від тебе смердить димом.

— Витяжка там не найкраща. А крім того, це ще й від...

— Так, знаю. Мій одяг теж смердить.

Олена поставила воду на каву. Цей простий буденний рух потроху повертав сили.

— Сьогодні поїдемо в містечко неподалік, подивимось, що і як. Купимо якихось харчів.

— Далеко воно звідси?

— Двадцять кілометрів.

Яйця шкварчали на сковорідці, Олена стояла біля них і краєм ока спостерігала за Тарасом. Не треба сильно вдивлятись, щоб помітити виснаження на його обличчі та й в усій поставі. Очі вологі й запалі, вилиці припухлі. Ще вчора вони просто собі дуркували у своїй вітальні. У власному домі. Такі думки найболючіші.

Дзеленькнула мікрохвильовка. Олена дістала тарілку з бутербродами і тільки потім відчула, яка ж вона гаряча.

— Ах, чорт!

— Обережно, — пробубнів Тарас. Не відводив очей від екрана. Він механічно гортав історії в інстаграмі, але погляд ні за що не чіплявся. Між бровами чітко прорізалися дві зморшки, більша і менша.

— Страшно хочеться кави, — раптом озвався він і відклав телефон.

Ганнуса тим часом носилася кімнатою зі своїм червоним автомобілем. Вранці предмети здавались їй зовсім не такими, як вночі. Вони мали насичений

колір і текстуру, виглядали справжніми. А ніч була як сон.

— Доця! Бутерброди! — крикнула мама.

В домі повільно, але теплішало. Ганнуса докторкнулась до батареї і відсмикнула руку — ніби окріп.

— Гаряча!

— А ти як думала? Я там таке багаття розвів. За годину діставайте футболки.

Вимовивши це, Тарас одразу ж відчув присмак невдалого жарту. У них не було футболок.

— Я хочу свою футболку з Джеком Горобцем, — заскиглила Ганнуса.

— Знайдемо тобі нову, — відповіла Олена й поставила перед нею тарілку з яєчною.

— Ти бачила десь, щоб сучасні діти фанатили від Джека Горобця? — запитав Тарас.

— Ти сам показав їй те кіно.

— Хто ж знав, що вона так захопиться?

— Коли я виюсту, теж буду піатом, — заявила Ганнуса з повним ротом.

— Не піратом, а піраткою, — підморгнув тато.

— Піаткою! — погодилась та.

Дожувавши бутерброд, Ганнуса вигукнула: «Дякую, ма!» — і погнала до своєї машини. Справ у неї була сила-силенна.

Вітальня складалася з двох половин. У першій був запліюжений плазмовий телевізор. Ганнусю цікавило, чи він показує її улюблені мультики, але це могло почекати. Посередині стояв величезний круглий стіл зі стільцями. Мабуть, за ним обідали. У кутку крісло, дуже старе, але на вигляд зручне. Дівчинка на мить спинила на ньому погляд, а потім поглянула на важку дерев'яну шафу.

Вона зазирнула у кожную шухляду, але всі виявились порожніми. Геть порожня шафа. Ну що за розчарування?

Машина попрямувала далі, обїхала крісло й опинилась біля підставки, на якій розмістився акваріум, наполовину заповнений зеленою каламутною водою. Скільки Ганнуса не вглядалася, риб ніде не було.

— Мам?

— Що?

— А де рибки?

— Мабуть, нема. Вода зовсім загнила.

— А чому?

— Певно, ніхто її не міняв уже давно.

Дівчинка насупилася, а потім помітила щось на дні акваріума. Один, два, три... чотири риб'ячі трупики.

Збори були недовгі — іншого одягу в них було. Тарас був вбраний у спортивні домашні штани. Олена й Ганнуса — взагалі у піжамні.

На вулиці, здавалося, було тепліше, ніж всередині. Раннє весняне сонце потроху прогрівало землю і пестило шкіру. Вже почала оживати зелень, хоч попереду ще точно будуть приморозки. Вологі дерева блищали під променями і тремтіли на вітрі. Просто у дворі ріс високий крислатий дуб. До одної з гілляк була причеплена гойдалка, і Ганнуса одразу ж побігла до неї.

Олена озирнулася навкруги і трохи розправила плечі.

— Добре, що хоч сонячно. Інакше моїй психіці точно була б срака, — сказала вона Тарасу.

— Жиза.

Тихо рипіла гілка над гойдалкою, та раптом спокій ранку зруйнувало деренчання ланцюга. Олена

рвучко обернулася і побачила, що з будки праворуч вилазить масивна морда, а за нею величезні лапи та торс. Два вологих ока гігантського двоколірного мастифа втупилися прямісінько в неї, наче саме вона була найменш бажаним гостем на його території. А тоді пес роззявив пащу і загавкав.

— О боже мій милий, — простогнала Олена.

— Це Камалія, — озвався Тарас.

— Яке прекрасне ім'я. Поїхали вже.

Під сонцем вилискувало чорний «вольво» — ось і все, що лишилося від минулого життя. Вони сіли в машину і вирулили з двору, де досі надрилася собака.

До міста, виявилось, і справді недалеко. Щоб оглянути його, вистачило пів години. Церква. Невеличкий супермаркет. Парк. Бібліотека. Кілька задріпаних крамниць з поганеньким одягом. Банк. Місцева державна установа. Ще один парк. Салон краси. Пошта. Юридичний офіс. Дім культури. Школа й садок. Ятка з шаурмою та кавою. Крихітне, майже безлюдне місто. Одна-єдина кав'ярня, і та зачинена на ремонт. Олена глибоко зітхнула.

Спершу купили собі по парі таких-сяких джінсів, светри і трохи білизни. Продавчиня здивовано поглядала на їхні піжами, наче до крамниці завітала сім'я божевільних. Хіба не ясно, що коли люди мають такий вигляд, у них щось сталося? У тої жінки на обличчі не було ні краплини співчуття, лише підозріливість і зневага. Нечисленні перехожі, що траплялися на їхньому шляху, реагували майже так само. Тарас відчув, як з кожною секундою нарастає роздратування.

Перевдягнувшись, попрямували у невеличкий пошарпаний супермаркет. Возики стояли двома ряд-

ками біля автоматичних дверей. Біля входу — коробки з підгнилими фруктами. Далі ящики з прив'ялими картоплинами, кілька помідорів і самотній червоний перець. Стелажі напівпорожні, на хлібних полицях лишилося три батони. Від тьмяного холодильника з молочними продуктами ширився кислуватий запах. Олена зосередилась на тому, щоб вибрати бодай щось їстівне. Ганнуса слідувала за нею. А Тарас так і застиг біля фруктів, спершись на візок.

Трясця, як же йому хотілося завернути в алкогольний ряд, взяти шість бляшанок пива і піти світ за очі. Знайти безлюдний закуток, може, навіть біля води — здається, вони проїжджали кілька ставків, — сісти на березі, ввімкнути музику і спокійно випити. Покурити. Він кинув курити п'ять років тому, але тепер був майже певен, що знову почне.

Тарас добре знав, що з ним буде, якщо нап'ється наодинці. Вже на другій бляшанці в ньому прокинується гідке гризотне відчуття. Воно народжувалося десь у потилиці, потім ширилося головою, впиалося в очі і перетворювало навколишній світ на сіре місиво, в якому він — просто ще один кавалок бездарного лайна.

Тепер у тебе більші проблеми, ніж відчуття власної неповноцінності, — засичав знайомий голос у голові. — Тепер у тебе немає дому. Немає кабінету, немає нічого, що ти назбирав протягом життя. Тож нині ти не просто кавалок, ти бездомний кавалок.

Ох, цей бісів голос завжди вилазить зі свого закутка, як змія з тим гримучим брязкальцем на кінчику хвоста. А в Тараса навіть немає сил, щоб вдавити її по макітрі бодай якимось аргументом.

— Тату!

— Що, доця?

— А можна мені щось солодке?

— Можна, але щось одне.

Ганнуса побігла кудись і за мить принесла кіндер.

— Добре подумала?

— Так. Хочу це.

— Клади, — кивнув Тарас.

Йому не подобалося тут. Не подобався будинок і ті жажливі сади. Не подобалося це місто. Чи він правильно вчинив, попершись сюди? Варіантів було кілька, але чомусь цієї ночі він згадав саме про Кирила. Його навіть не можна було назвати другом. Однак Тараса до нього тягнуло — і не вперше.

Поглянув на доньку. Так, паскудно, але хоч по кишені. Власне, взагалі безплатно. З грішми тепер не дуже. У них лишилися деякі збереження, але добрячу частину вони тримали готівкою у шафі, яка згоріла разом зі всіма документами. Однаково доведеться щось орендувати, але принаймні поки що зекономлять на готелі.

А міг би просто нормально заробляти. Та щось небагато охочих купувати твої тексти, правда?

Він судомно стиснув кулаки, щелепу звело. Мушиш припинити на себе злитися. Давай, розпружуйся, друже. Якось воно буде. Хіба в тому всьому справжня цінність? Ми пережили пожежу. І ключове слово тут «пережили». Де твоя ейфорія вцілілого? На їжу гроші маєте, жити є де, машина на ходу. Все під контролем. Але клята щелепа й далі боліла.

Олена тим часом намагалася знайти бодай щось поживне. Кинула оком на м'ясо, а потім скосяглянула на свого чоловіка. Той мав такий паскудний вигляд, наче затиснув між зубами палицю, щоб не кричати від болю. Тарас не їв м'яса. Коли вона

готувала щось м'ясне, він демонстративно відчиняв вікна, байдуже, чи було надворі холодно. Зараз його краще цим не діймати. Зрештою, тут не було ані доброго м'яса, ані стерпної риби. Головне, щоб не довелось ходити в цю задрипану крамницю постійно. Без м'яса жити можна, а от без нормальних овочів...

Може, взяти кілька бляшанок пива бодай додому, міркував Тарас. Імовірно, й Олена буде не проти. Вони вкладуть Ганнусю спати, самі сядуть на кухні, вип'ють і трохи погорюють за втраченим. Він раптом відчув гостру потребу в таких щирих п'яних посиденьках з дружиною. Зрештою, хто ще здатен його зрозуміти? Хто розділить із ним це лайно? Його київські друзі поки навіть не знають — він не встиг нікому сказати. Шоковані, вони висловлюватимуть співчуття і питатимуть, чим допомогти. Але тільки вона усвідомить, що він відчуває.

До горла підступив клубок. Ще бракувало розревітися перед донькою у супермаркеті. Тут він побачив, що Олена прямує до нього — повні руки круп та пачок з мороженими овочами.

— Не хочеш взяти по пиву? — тихо спитала і поклала руку йому на плече.

— Бери. Щонайменше по два. І чипси.

— Добре. Я вже майже все, можеш іти на касу.

Зрештою, може, сльози бодай трохи полегшать його стан. А ввечері вони сядуть, вип'ють і поговорять. Тарас дозволив одній сльозині скотитись щокою і загубитись у бороді.

Олена взяла гігантську пачку сирних чипсів. А тоді згадала про банки із солоними огірками, що стояли в їхньому підвалі. Олена любила пиво з огірками. Хтозна, може, ті банки й вцілили.

Касир, високий похмурий чоловік, брав товари довгими кістлявими пальцями, навіть не дивлячись, хто їх купує. Кутики його губ були опущені так низько, наче їх відтягували невидимі гаки. На бейджику ручкою написано ім'я. Том. Якийсь прикол, подумав Тарас. Іноземець? Не схоже. Він злегка кивнув Олені на бейджик. Та поглянула, підняла одну брову, а тоді майже беззвучно прошепотіла:

— Мабуть, це Волдеморт.

Тарас порснув сміхом. Пробивши все, Волдеморт постукав брудним нігтем по табло із сумою.

— Карта, готівка?

Тарас мовчки дістав картку.

— Ви живете у Кирила? — раптом заговорив касир і нарешті підняв чорні колючі очі.

— Так, — відповів здивований Тарас.

— Ви з ним товариші чи як? Давно його знаєте?

— Досить давно.

— Не знав, що Кирило здатний заводити друзів.

— Це ж чому?

— Ну він странний. Ще й хамло.

— Вас теж не назвеш взірцем ввічливості, Томе.

— Тут у місті ніхто його не любить. І не лише за хамство. У них взагалі... дивна сім'я. Не християнська, це вже точно.

— Справді дивно — лише те, що ви зараз навалюєте це рандомному чуваку в супермаркеті.

Том спохмурнів.

— Моя справа — попередити, а ваша — вже робити висновки. Те, що від того дому слід триматися якомога далі, скаже вам будь-хто у місті.

— Ваші дивні натяки мало про що мені кажуть. Або давайте конкретніше, або...

— Якщо ви такі гарні друзі, певно, й самі про нього багато знаєте.

— Ок. Пробийте мені Мальборо і запальничку, — завершив розмову Тарас, намагаючись не зустрічатися очима з осудливим поглядом Олени. Хотілося якомога швидше забратися звідси.

Щойно оплата пройшла, Тарас схопив пакети і поспішив на вихід. Біля крамниці розпакував пачку.

— Ну ти даєш, — промовила дружина.

— Той дядько якийсь дивний, — сказала Ганнуся.

— Здається, у Волдеморта трохи не всі вдома, — відповів він і глибоко затагнувся. — Оленко, покермуєш? Мені нікотин вдарив у голову.

— Ще б пак.

Вони завантажились у машину і рушили до будинку.

4

У цьому домі просто безліч кімнат, думала Ганнуся. В одному лише довгому коридорі вона нарахувала дев'ять дверей. Одні вели на кухню, а з кухні був вхід до вітальні і спальні, де вони й розмістились. Ганнусі здавалося, що якщо за одними дверима аж стільки простору, то, мабуть, і за іншими вона знайде не менше кімнат у кімнатах. Вона вирішила не рухатись послідовно, а бігти туди, куди кортить. Ганнуся якось чула вислів «за велінням серця», і якщо вона його правильно зрозуміла, то саме за таким принципом слід переміщуватися.

За першими дверима виявилась купа металевих ліжок, старих та пружинистих, без матраців. Ганнуся спробувала лягти на одне. Пружини трохи

кололи спину й страшенно рипіли, але розгойдуватись на них було досить весело. Ще в цій кімнаті було величезне вікно, схоже на те, яке було у спальні. За вікном — ті ж нескінченні дерева з голими опущеними гілками. Що більше Ганнуса дивилася на них, то менше вони їй подобались. Стовбури товсті, а гілки короткі й гострі на кінцях. Зовсім не схожі на ті, що вона бачила у саду вдома. Мабуть, і груші на них виростають якісь інші. Вона спробувала уявити ті фрукти, і чомусь на думку спали плоди з чорною, як земля, шкіркою.

Біля самих дверей кімнати висіла маленька іконка Ісуса. Навіть не іконка, а така собі картинка, схожа на фотографію. Ісус дивився згори вниз, лагідно всміхаючись кутиком губ, наче щось замислив. Ганнуса розглядала його, лежачи на ліжку, і думала, чи стежить він зараз за нею? У цьому домі було повно Ісусів, хрестів і всього такого. Вона пролежала недовго — у приміщенні стояв вологий запах підвалу. Якщо робітникам доводилось спати в такій нецікавій кімнаті, вона їм щиро співчувала.

Ганнуса встала, взяла машину і виїхала назад в коридор. Там стояла велика шафа, схожа на ту, що була у вітальні. Теж майже порожня, лише обережок штучних квітів на одній полиці. Мама запхала їх сюди зі словами: «У нас не кладовище». Шафа теж не була кладовищем, але тут їм і місце, подумала Ганнуса, зачинивши дверцята. Запах не з приємних. Якщо шафа у вітальні розповідала історії про речі, що в ній колись лежали, ця могла повідати хіба про кілька запліснявілих курток, що висіли в ній пів року тому.

За наступними дверима виявилась звичайна комора, темна і майже порожня. Це було нецікаво.

Ганнуса швидко затраснула двері і побігла до наступних. За ними був туалет. Що ж, серце, не підведе, подумала вона, і побігла до тих дверей, що були аж за рогом, у кінці коридору. Щоб туди дістатися, слід було просуватись боком повз щось схоже на старий холодильник з морозивом. Врешті здолавши цей шлях, дівчинка виявила, що двері замкнено. Приклала до вічка око, але нічого не побачила. Притулилася вухом і почула якусь віддалену розмову. Там хтось був. Під дверима була шпарина, крізь яку можна було спробувати щось побачити. Ганнуса лягла на підлогу й зазирнула.

За дверима лежав товстий вишмульганий килим. А на ньому дві ноги у гумових капцях. Мамині ноги!

— Мама? — озвалась Ганнуса.

Капці повернулись до дверей.

— Доця? Ти де?

— Я тут, за дверима!

Капці зробили кілька кроків до дверей, клацнув замок, і двері відчинились.

— Господи, доця. Встань з підлоги. Подивись, як тут брудно.

Ганнуса підвелася і зайшла всередину. Той самий килим, та сама шафа, великий круглий стіл, телевізор. Та вона ж у вітальні! Тільки зайшла сюди з іншого боку.

— А думала, ці двері ведуть в якесь нове місце, — розчаровано зітхнула дівчинка.

— Ну, що ж. Тепер знаєш правду. Не повзай підлогу. І боже тебе збав ходити на горище чи у підвал, добре?

— А де вони?

— Сама побачиш.